

колективної та індивідуальної пам'яті в сучасному візуальному середовищі.

Список використаних джерел

1. Boym, Svetlana. The Future of Nostalgia / Svetlana Boym. – New York: Basic Books, 2001. – С. 41–50.
2. Про фотографію: не за Сюзен Зонтаг // Zbruc.eu. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/109277> (дата зверення 10.05.20205)
3. Drawn from memory: Reminiscing, narrative and the visual image // ResearchGate. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/262172971_Drawn_from_memory_Reminiscing_narrative_and_the_visual_image (дата зверення 10.05.20205)
4. Hirsch, M. The Generation of Postmemory / Writing and Visual Culture After the Holocaust. - New York: Columbia University Press, 2012. – С. 14-28.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАНК В ДОБУ СРСР

Данник К.О., кандидат культурології, доцент, доцент кафедри сценічного мистецтва і культури

Кострицька М.Р., здобувачка вищої освіти

Київський національний університет технологій та дизайну

Ключові слова: субкультура, СРСР, панк, піонери, репресії, DIY, любери.

Субкультура несе за собою волевиявлення. Це майже завжди свобода від суспільства та контркультура панівній культурі, що неодмінно призводить до конфліктів з владою. Саме радянська влада була комуністичною, а комунізм прагнув зрівняти всіх людей. Таким чином можна було легко встановити контроль та нав'язувати людям ідеали, до яких вони могли відчувати штучну прихильність. Слухняні громадяни були гарною робітничою силою у великому вбивчому механізмі та натовпом, який легко контролювати та направляти. З огляду на таку агресивну політику, не дивно що будь-яку інтелігенцію, що являла собою розумово здібну, окрему індивідуальність, відкривалося полювання. Багато таких людей померли або сильно постраждали в наслідок репресій, які починалися від каральної психіатрії, а закінчувалися вбивством. Тож, розвиток будь-яких субкультур в СРСР був складним.

Основні тези:

- Субкультура за своєю природою є формою волевиявлення, контркультурною опозицією до домінуючої культури, що у радянському контексті неминуче призводило до конфлікту з владою.

- Радянська система, побудована на ідеях комуністичної уніфікації, прагнула створити ідеального слухняного громадянина. Це досягалося

через системи примусового виховання — жовтенят, піонерів і комсомольців. Такі структури формували у дітей залежність від суспільного схвалення, сприяли конформізму та унеможлилювали індивідуалізм.

- Хоча піонерська система мала зовнішні ознаки субкультури (уніформа, символи, спільні ритуали), вона не була справжньою субкультурою, оскільки була створена зверху — владою — і не містила внутрішньої ініціативи чи культурної автентичності.

- Справжні субкультури, включаючи панк, у СРСР виникали пізніше і часто під тиском репресивного апарату. Їхнє формування було спонтанним, відповіддю на гніт державної пропаганди й одноманітність радянського побуту.

- Панк-культура в радянській Україні почала зароджуватися наприкінці 1970-х — майже паралельно з її спадом на Заході. Проте радянський панк мав специфіку: ідея «DIY» (зроби сам) не стільки була ідеологічним вибором, як вимушеною потребою через дефіцит товарів і обмеження культурного доступу.

- Зовнішні ознаки панків у СРСР були значно скромнішими, однак викликали жорстку реакцію — від осуду до фізичних переслідувань. Зовнішній вигляд ставав підставою для затримань, обшуків, побиття або примусової госпіталізації до психіатричних закладів.

- Репресії щодо неформалів у СРСР здійснювалися не лише з боку державних органів (міліції, КДБ), а й з боку агресивно налаштованих угруповань, як-от любери. Існує припущення, що ці агресивні молодіжні групи були підтримувані владою з метою тиску на альтернативну молодь.

- Незважаючи на тиск, панк-сцена в Україні формувалася, хоч і в андеграунді. Власну музику поширювали через кустарне виробництво платівок на рентгенівських знімках — явище, відоме як «музика на кістках».

- Через відсутність доступу до західної музики радянські панки орієнтувалися на окремі російські гурти, які транслювали схожі ідеї спротиву — наприклад, «Гражданская оборона» або «Автоматические удовлетворители». Вони слугували своєрідним аналогом Sex Pistols чи Dead Kennedys для радянського слухача.

- В українському андеграунді 1980–1990-х років існували колективи з характерною абсурдистською естетикою, нестандартними назвами та хаотичною структурою пісень. Водночас через технічну недосконалість записів та відсутність архівації, повноцінне вивчення їх творчості ускладнене.

- Попри локальність і слабку підтримку, українські панки транслювали протест проти системи через пісні з антикомуністичним підтекстом, іронічне ставлення до влади, а також стилістичне запозичення західної культури, що формувало особливу культурну ідентичність.

Отже, радянська влада цілеспрямовано формувала псевдосубкультурні проекти, як-от піонерська та комсомольська

організації, щоб контролювати молодь та нівелювати індивідуальність. Проте справжні субкультури, зокрема панк, виникали знизу – як відповідь на тиск, одноманітність і репресії. Панк-культура в Україні, попри утиски, переслідування та маргіналізацію, стала виразом волі до самовираження, опору і культурної самобутності. Її учасники використовували доступні ресурси, творили музику в андеграунді, формували власні спільноти і символіку, завдяки чому зберегли живий альтернативний культурний простір навіть в умовах суворого контролю.

СУЧАСНІ ПРОЯВИ ЖІНОЧОЇ ПРИСУТНОСТІ У ВІЗУАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

Подік С. А., здобувачка вищої освіти

*Науковий керівник: Проданюк Ф.М. кандидат історичних наук, доцент
Київський національний університет технологій та дизайну*

Ключові слова: візуальне мистецтво, гендер, феміністичні практики, жінки-художниці, культурна політика, цифрова культура, мистецькі інституції, інтерсекційність.

Сучасний простір візуального мистецтва перебуває у стані глибоких змін, значною мірою пов'язаних із посиленням присутності жінок у сфері художньої творчості, культурного управління, кураторства, критики та активізму. На початку ХХІ століття спостерігається поступове, але системне зростання як кількісного представництва жінок у візуальній культурі, так і якісних змін в інституціях, естетиці, форматах репрезентації. Увага зосереджується на трьох ключових площинах: статистичному аналізі жіночої участі у культурній сфері, дослідженні гендерного дисбалансу в інституціях, а також вивченні трансформацій, пов'язаних з жіночими ініціативами у культурному просторі України.

Аналіз статистичних даних підтверджує тенденцію до фемінізації культурної сфери. У таких секторах як бібліотечна, музейна, освітня справа, жінки становлять переважну більшість працівників. Наприклад, у бібліотеках України працює понад 80% жінок, у музеях — більше 70%. Проте ця статистика не відображає повноцінної гендерної рівності, оскільки на рівні управлінських рішень, стратегічного планування та політичного впливу спостерігається явище “скляної стелі” — обмеженого доступу жінок до керівних посад. Така сегрегація має як соціально-культурні, так і економічні передумови. Соціологічні дослідження демонструють, що жінки, попри високий рівень кваліфікації, нерідко стикаються з дискримінаційними практиками під час розподілу посад, ресурсів та публічної видимості. Таким чином, жіноча присутність у культурі часто обмежується горизонтальними площинами — реалізацією на рівні виконавчих або допоміжних функцій, тоді як стратегічне управління переважно залишається у руках чоловіків.